

AVRUPA BİRLİĞİ MUHASEBE YÖNERGESİ (2013/34) VE UFRS, US GAAP, ALMAN GAAP KARŞILAŞTIRMASI KAPSAMINDA TÜRKİYE'DEKİ MUHASEBE UYGULAMALARI*

Doç. Dr. Volkan DEMİR**

Ece GÜR***

Makale Gönderim Tarihi : 01.06.2016 / Kabul Tarihi : 28.07.2016

ÖZ

Çalışmamızda; AB Yönergesi (2013/34/EU) incelenerek yönergedeki değerlendirme ilkelerinden hareketle, stoklar, maddi duran varlıklar, maddi olmayan varlıklar, finansal varlık ve borçlar UFRS, KOBİ'ler için UFRS, US GAAP ve Alman GAAP kapsamında incelenmiş ve ülkemizdeki yasal (vergi esaslı) değerlendirme ilkeleri ile karşılaştırılmıştır. Çalışmamızda amaç, konunun incelenerek ülkemizde özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler için hazırlanacak veya esas alınacak finansal raporlama seti için bazı görüşleri ortaya koymaktır.

Anahtar Sözcükler: AB Yönergesi, UFRS, KOBİ'ler için UFRS, US GAAP, Alman GAAP

DIRECTIVE OF EU ON ACCOUNTING (2013/34) AND ACCOUNTING PRACTICES IN TURKEY WITH THE SCOPE OF THE COMPARISON OF IFRS, US GAAP AND GERMAN GAAP

ABSTRACT

In this study; EU Directive (2013/34/EU) is examined and with reference to valuation principles of this directive, inventory, property, plant and equipment, intangible assets, financial assets and liabilities are studied within the scope of IFRS, IFRS for SMEs, US GAAP and German GAAP and compared to statutory (tax-based) valuation principles. The purpose of this study is to examine the subject and put forward several views for the financial reporting set that will be prepared and taken as a basis for small and medium sized entities in our country.

Keywords: EU Directive, IFRS, IFRS for SMEs, US GAAP, German GAAP

* Bu çalışma Galatasaray Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmektedir. (Proje Numarası: 15.102.001)

** Galatasaray Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü Öğretim Üyesi (vdemir@gsu.edu.tr)

*** Galatasaray Üniversitesi, SBE, İşletme Doktora Programı

1. GİRİŞ

Yıllardan beri Avrupa Birliği (Avrupa Ülkeleri) için yürürlükte olan, 4. Yönerge (78/660/EEC) ile 7. Yönerge (83/349/EEC) birleştirilmiş ve tek bir muhasebe yönergesi oluşturulmuştur. 26 Haziran 2013 tarihli AB Yönergesi: 2013/34/EU – “Şirketler için Finansal Raporlama Yükümlülükleri”, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi’nde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu çalışmanın amacı, yürürlüğe giren yeni yönergenin muhasebe uygulamalarına getirdiklerini; yönergede de belirtilen önemli bilanço kalemleri üzerinden, UFRS (Tam Set ve KOBİ’ler için UFRS’nin 2. versiyonu), Amerikan Muhasebe Standartları (US GAAP), Alman Muhasebe Standartları (Alman GAAP) kapsamında inceleyerek, ülkemizdeki muhasebe uygulamalarını değerlendirmek ve ortaya çıkacak durum ile ilgili öneriler geliştirmektir.

2. Avrupa Birliği Muhasebe Yönergesi (2013/34)

2.1. Yönergenin Amacı ve Oluşum Süreci

Avrupa Birliği bünyesinde yıllık finansal tablolar için 4. Yönerge (78/660/EEC) 1978’den itibaren, konsolide finansal tablolar için 7. Yönerge (83/349/EEC) 1983’ten itibaren kullanılmış ve bu muhasebe yönergeleri yasal mali tabloların hazırlanması ve içeriği ile ilgili tam bir kurallar seti sağlamıştır (Bildiri- EC, 2013). Ancak bu yönergeler Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen bazı kanunlara ve Birliğin 2020 stratejisine ters düşmüştür (2013/34/EU, Paragraf 1).

Haziran 2008’de kabul edilen ve Şubat 2011’de revize edilen “Öncelikle Küçük Olanları Düşün – Avrupa’daki Küçük İşletmeler Kanunu” ile KOBİ’lerin AB ekonomisinde oynadıkları kilit rol tanınmış ve bu işletmelerin yönetsel iyileşmelerini sağlamak adına onlardan beklenen yükümlülüklerin azaltılması yönünde ilk adımlar

atılmıştır. Avrupa Parlamentosu tarafından Nisan 2011’de kabul edilen “Tek Pazar Kanunu” ile birlik bünyesinde yıllardır uygulanan 4. ve 7. Yönergelerin basitleştirilmesi önerilmiştir (2013/34/EU, Paragraf 1). Bu kanunun on birinci eylem planına göre küçük ölçekli işletmelerin yönetsel sıkıntılar yaşamalarının önüne geçmek için onlara uygulanan muhasebe kurallarının ve finansal raporlama gerekliliklerinin basitleştirilmesi gerekmektedir. Akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme için “Avrupa 2020 Stratejisi”, özellikle KOBİ’ler için idari sıkıntılarının azaltılmasını, iş ortamının iyileştirilmesini ve uluslararasılaştırılmalarının teşvik edilmesini amaçlamıştır (2013/34/EU, Paragraf 1).

Tüm bu gelişmeler göz önünde bulundurularak 4. Yönerge (78/660/EEC) ile 7. Yönerge (83/349/EEC) birleştirilmiş ve tek bir muhasebe yönergesi oluşturulmuştur. 26 Haziran 2013 tarihli AB Yönergesi: 2013/34/EU – “Şirketler için Finansal Raporlama Yükümlülükleri”, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi’nde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (Demir ve Bahadır, 2014, s. 14).

2.2. Yönergenin Kapsamı

Anonim şirketler, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ve limited şirketler gibi işletmeler yönergenin kapsamına girmektedir. Kar amacı gütmeyen kuruluşlar ise kapsam dışında bırakılmıştır (2013/34/EU, Paragraf 5).

Küçük ve orta ölçekli işletmeler için basitleştirilmiş ve azaltılmış muhasebe gereksinimlerin kamu yararını ilgilendiren kuruluşlar (KAYİK) için ölçeğine bakılmaksızın uygun olmadığı belirtilmiştir. Bu işletmeler kamudan büyük miktarda fon topladığı için performansları ve finansal durumlarıyla ilgili yüksek seviyede şeffaflık gerektiği savunulmuştur (Bildiri-EC, 2013). Yönergeye göre kamu yararını ilgilendiren

kuruluşlar (KAYİK) şunlardır (2013/34/EU, Madde 2, Paragraf 1):

- ❖ Bir üye ülkenin hukukuna tabi olan ve menkul kıymetleri düzenlenmiş bir piyasada işlem gören işletmeler
- ❖ Kredi Kuruluşları
- ❖ Sigorta Şirketleri
- ❖ Faaliyetleriyle kamuyu büyük ölçüde etkileyen ve bundan dolayı üye ülkeler tarafından kamu yararını ilgilendiren kuruluşlar olarak belirlenen işletmeler

Yönerge, bütün üye ülkelerin işletmeleri çeşitli kriterlere göre sınıflandırmasını zorunlu kılmıştır (Demir ve Bahadır, 2014, s. 14). Yönerge kapsamına giren işletmeler, bilanço büyüklükleri,

net ciroları ve bir mali yılda istihdam ettikleri ortalama personel sayılarına göre mikro, küçük, orta ve büyük ölçekli işletmeler olarak sınıflandırılmıştır (2013/34/EU, Madde 3). Bu sınıflandırma, yönergenin temel amaçlarından biri olan büyüklükle doğru orantılı olarak finansal raporlama amacıyla paralellik göstermektedir. Bu kriterlere göre belirlenen küçük ölçekli işletmeler bazı karmaşık muhasebe ve finansal raporlama işlemlerinden muaf tutulacak, böylelikle orantısız maliyetlerden kurtulmuş olacaklardır (Bildiri-EC, 2013).

Tablo'da yönergedeki kriterlere göre belirlenen işletme sınıfları sunulmuştur. Bir işletmenin ait olduğu sınıf belirlenirken, belirtilen üç kriterden en az ikisinin bilanço tarihi itibarıyla sağlanması gerekmektedir (2013/34/EU, Madde 3).

Tablo: Yönergedeki Kriterlere Göre İşletme Sınıfları

İşletmeler	Bilanço Büyüklüğü	Net Ciro	Ort. Çalışan Sayısı
Mikro Ölçekli	< 350.000 €	< 700.000 €	< 10 personel
Küçük Ölçekli*	< 4.000.000 €	< 8.000.000 €	< 50 personel
Orta Ölçekli	< 20.000.000 €	< 40.000.000 €	< 250 personel
Büyük Ölçekli	> 20.000.000 €	> 40.000.000 €	> 250 personel

* Üye ülkenin tercihiyle göre bilanço büyüklüğü ve net ciro eşiği yeniden belirlenebilmekte ancak bilanço büyüklüğü 6.000.000 €'yu, net ciro 12.000.000 €'yu geçmemektedir.

2.3. Yönergede Belirtilen Finansal Raporlama İlkeleri

Bu yönerge ile şirketlere büyüklükleriyle ve finansal tablo kullanıcılarının beklentileriyle daha orantılı finansal raporlama yapmalarının önü açılmış; böylece gereksiz maliyetlerin ve idari sıkıntıların önüne geçilmesi amaçlanmıştır (Bildiri-EC, 2013).

Yönerge, yıllık finansal tabloların; bir işletmenin varlıklarının ve yükümlülüklerinin, finansal durumunun ve kar / zararının doğru ve gerçeğe uygun bir biçimde ve ihtiyatlılık çerçevesinde düzenlenmesini gerektirmektedir (2013/34/EU, Paragraf 9). Yıllık olarak bilanço, kar / zarar tablosu ve dipnotların düzenlenmesi gerekmektedir. Üye ülkelerin tercihinine göre mikro ve küçük ölçekli işletmeler haricindekilere ek finansal tablo düzenleme yükümlülüğü getirilebilmektedir (2013/34/EU, Madde 4, Paragraf 1). Ayrıca mikro ve küçük ölçekli işletmeler ek finansal açıklama yapma gereksinimi duyarlarsa üye ülkeler buna engel olamamaktadır (2013/34/EU, Paragraf 23). Yönetim (faaliyet) raporları¹ da finansal raporlamanın önemli parçalarından biridir ve işletmeler tarafından yıllık olarak hazırlanması zorunlu tutulmuştur. Yönetim (faaliyet) raporlarında işletmeyle ilgili sadece finansal bilgi verilmemesi, aynı zamanda işletmenin gelişimini, performansını ya da durumunu en doğru şekilde anlatmaya yönelik çevresel ve sosyal analizlerin de bulunması önerilmektedir. Ancak; bu analizlerin küçük ve orta ölçekli işletmelerde yaratabileceği olası yükler göz önünde bulundurularak üye ülkeler tarafından bu işletmelerin yönetim raporlarında

finansal olmayan bilgi açıklama zorunluluğu kaldırılabilir (2013/34/EU, Paragraf 26).

Kamu yararını ilgilendiren, orta ölçekli ve büyük işletmelerin finansal tablolarının bir veya daha fazla yasal denetçi ya da bağımsız denetçi tarafından denetlenmesi gerekmektedir (2013/34/EU, Madde 34, Paragraf 1)². Denetim yüksek maliyetli bir işlem olduğu ve kullanıcıları böyle bir güvenceye ihtiyaç duymadığı için mikro ve küçük ölçekli işletmelerin finansal tablolarının denetlenmesi zorunlu tutulmamıştır (Bildiri-EC, 2013).

Varlık ve yükümlülüklerini, kar ya da zararını ve finansal durumunu doğru ve gerçeğe uygun bir şekilde sunmakla yükümlü olan işletmelerin, yıllık finansal tablolarını ve yönetim (faaliyet) raporlarını yasal ya da bağımsız denetçi görüşüyle birlikte (mikro ve küçük ölçekli işletmeler hariç) bilanço tarihinden itibaren 12 ayı geçmemek suretiyle makul bir sürede yayınlaması gerekmektedir (2013/34/EU, Madde 30, Paragraf 1).

Yıllık olarak hazırlanan finansal tablolarda sunulan kalemlerin muhasebeleştirilmesinde ve ölçümünde uygulanması gereken genel finansal raporlama ilkeleri aşağıda belirtilmektedir (2013/34/EU, Madde 6):

- ❖ İşletme faaliyetlerinin süreklilik arz ettiğinin varsayılması gerekmektedir.
- ❖ Muhasebe politikaları ve ölçüm esaslarının yıllar itibarıyla tutarlı bir şekilde uygulanması gerekmektedir.
- ❖ Muhasebeleştirme ve ölçümde ihtiyatlılık ilkesinin esas alınması gerekmektedir.

1 Ülkemizde; yönetim faaliyet raporları ile ilgili; Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından, 28 Ağustos 2012 tarih ve 28395 sayılı Resmi Gazete’de “*Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporlarının Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik*” yayımlanmıştır.

2 Ülkemizde Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından, 26 Aralık 2012 tarih ve 28509 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Bağımsız Denetim Yönetmeliği”ne göre; “*KAYİK’lerin ve faaliyet alanları, işletme büyüklükleri, çalışan sayısı ve benzeri ölçütlere göre Kurumca belirlenen işletmelerin denetimi yalnızca denetim kuruluşları tarafından, diğerlerinin denetimi ise denetim kuruluşları veya denetçiler tarafından yapılır.*”

- ❖ Sadece bilanço tarihi itibarıyla elde edilen karların muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.
- ❖ Sadece ilgili mali yıl içinde ya da bir önceki mali yıl içinde ortaya çıkan borçların muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. Buna bilanço tarihi ve bilançonun hazırlanma tarihi arasında kalan dönemde ortaya çıkan borçlar da dahildir.
- ❖ Mali yıl sonucunun kar ya da zarar olduğuna bakılmaksızın, bütün negatif değer düzeltmelerinin muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.
- ❖ Bilanço ve kar / zarar tablosunda muhasebeleştirilen tutarların tahakkuk esasına göre hesaplanması gerekmektedir.
- ❖ Bir mali yılın açılış bilançosunun bir önceki mali yılın kapanış bilançosuyla uyumlu olması gerekmektedir.
- ❖ Varlık ve borç kalemlerini oluşturan unsurların ayrı ayrı değerlendirilmesine izin verilmiştir.
- ❖ Varlık ve borç kalemleri ya da gelir ve gider kalemleri arasında mahsuplaştırma yapılamamaktadır. Ancak üye ülkeler bazı özel hallerde mahsuplaştırma işlemine izin verebilmektedirler. Bu durumlarda mahsuplaştırılan kalemlerin brüt tutarlarıyla birlikte ilgili dipnotlarda açıklanması gerekmektedir.
- ❖ Kar / zarar tablosu ve bilanço kalemlerinin, temellerinde var olan işlemlerin niteliğine göre muhasebeleştirilmesi ve sunulması gerekmektedir.
- ❖ Finansal tablolarda muhasebeleştirilen kalemlerin, satın alma fiyatı ya da üretim maliyeti ilkesine göre ölçülmesi gerekmektedir.

- ❖ Yönergede muhasebeleştirme, ölçme, sunum, açıklama ve konsolidasyona ilişkin belirtilen şartlara uymanın etkisi önemlilik arz etmiyorsa, işletmelerin bunlara uyum sağlama zorunluluğu bulunmamaktadır.

3. Değerleme İlkeleri Açısından Avrupa Birliği Muhasebe Yönergesi (2013/34) ve UFRS, KOBİ'ler için UFRS, US GAAP, Alman GAAP Karşılaştırması Kapsamında Türkiye'deki Muhasebe Uygulamaları

3.1. Stoklar

3.1.1. Avrupa Birliği Muhasebe Yönergesi (2013/34)'ne Göre Stoklarda Değerleme İlkeleri

Yönergeye göre finansal tablolarda varlık kalemleri satın alma fiyatı ya da üretim maliyetine göre muhasebeleştirilmektedir, yani varlıklarda temel ölçüm ilkesi tarihi maliyet esasına dayanmaktadır (2013/34/EU, Madde 6, Paragraf 1). Ancak, stokları da kapsayan dönen varlıklar için farklı bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre, dönen varlık kalemlerinin piyasa değerlerinin satın alma fiyatı ya da üretim maliyetinin altına düşmesi durumunda bu varlık kalemlerinin düşük olan piyasa değerlerinin bilançoya yansıtılması gerekmektedir (2013/34/EU, Madde 12, Paragraf 7).

3.1.2. UFRS ve KOBİ'ler için UFRS'ye Göre Stoklarda Değerleme İlkeleri

Varlıkların değerlendirilmesinde gerçeğe uygun değer kavramını esas alan UFRS'ye göre; stoklar, maliyet ve net gerçekleşebilir değer düşük olanıyla değerlendirilmektedir (UMS 2, Paragraf 9). Net gerçekleşebilir değer, bir stoğun en olası çıkış değerini, işin normal akışı içinde, tahmini satış fiyatından, tahmini tamamlanma maliyeti ve satışı gerçekleştirmek için gerekli tahmini satış giderleri toplamını çıkartarak hesaplanmaktadır (UMS 2, Paragraf 6). Stokların zarar görmesi, kısmen veya tamamen kullanılamaz hale gelmesi

ya da satış fiyatlarının düşmesi gibi durumlarda stok değer düşüklüğü muhasebeleştirilmektedir (UMS 2, Paragraf 28).

KOBI'ler için UFRS'ye göre de stok değerlemede tarihi maliyet yaklaşımının kullanılması gerekmekte, stokların, maliyet değeri ile tahmini satış fiyatından, tamamlanma maliyetleri ve satışa ilişkin diğer maliyetler düşüldükten sonraki değer düşük olanıyla değerlendirilmektedir (KOBI'ler için UFRS, Paragraf 13.4).

3.1.3. US GAAP'e Göre Stoklarda Değerleme İlkeleri

US GAAP'e göre, stokların ilk muhasebeleştirmede maliyet esasına göre, stok maliyetinin net gerçekleşebilir değer üzerine çıkması durumunda ise net gerçekleşebilir değer esasına göre değerlendirilmesi gerekmektedir (ASC 330-10-30). Net gerçekleşebilir değer, stoğun tahmini satış fiyatından tahmini satış maliyetlerinin düşülmesiyle hesaplanmaktadır. Fiziksel bozulma, demode olma, satış fiyatındaki değişimler ya da herhangi bir sebepten ötürü bir stoğun maliyeti net gerçekleşebilir değer üzerinde kalıyorsa ilgili dönemde değer düşüklüğü kaydı atılması gerekmektedir (ASC 330-10-30).

3.1.4. Alman GAAP'e Göre Stoklarda Değerleme İlkeleri

Diğer standartlarda olduğu gibi Alman GAAP'te de stoklar tarihi maliyet esasına göre değil, "satın alma ya da üretim maliyeti" ile "ikame değeri ya da tahmini satış giderleri düşülmüş tahmini satış fiyatının" düşük olanıyla değerlendirilmektedir (Pwc, 2010, s. 75).

3.1.5. Stoklar İçin Türkiye'de Uygulanan Değerleme İlkeleri

Türk Muhasebe Sisteminin temelini oluşturan Vergi Usul Kanunu'nda değerlendirme "vergi mat-

rahlarının hesaplanmasıyla ilgili iktisadi kıymetlerin takdir ve tespiti" olarak tanımlanmıştır (VUK, Madde 258). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere VUK'ta değerlendirme vergi matrahının doğru hesaplanmasına yöneliktir. Stok değerlerindeki artış ve azalışlar işletmenin karını ya da zararını dolayısıyla ödeyeceği vergiyi doğrudan ve büyük ölçüde etkilediği için stoklar için temel ölçüm ilkesi tarihi maliyet esasını belirlemiştir (Gönen ve Demir, 2012, s. 164). Dolayısıyla, VUK'a göre stoklar satın alma veya üretim maliyeti üzerinden değerlendirilmektedir (VUK, Madde 274). Değerleme gününde satış fiyatında maliyet bedeline kıyasla %10 ve daha fazla bir düşüklük olması halinde işletmeler maliyet bedeli yerine emsal bedeli ile değerlendirme yapabilmektedirler (VUK, Madde 274). Bozulma, çürüme, doğal afet gibi durumlara maruz kalıp değeri düşen stoklar da emsal bedeli ile değerlendirilmektedir (VUK, Madde 278). Bu hükümlerden anlaşılacağı üzere VUK değer düşüklüğünün sadece özel durumlarda ve satış fiyatında maliyet bedeline nazaran %10 ve daha fazla düşüklük olması halinde muhasebeleştirilmesine izin vermiştir.

3.2. Maddi Duran Varlıklar

3.2.1. Avrupa Birliği Muhasebe Yönergesi (2013/34)'ne Göre Maddi Duran Varlıklarda Değerleme İlkeleri

Yönergede varlık kalemlerinin temel ölçüm ilkesinin her ne kadar tarihi maliyet esasını belirttiği (2013/34/EU, Madde 6, Paragraf 1) de üye ülkeler bazı varlık kalemleri için yeniden değerlendirme esasının kullanılmasına izin verebilmektedirler. Maddi duran varlıklar da bu varlık kalemleri arasında yer almaktadır. Yani, üye ülkeler maddi duran varlıkların yeniden değerlendirilmiş tutarlar üzerinden mali tablolara yansıtılmasına izin verebilmekte ya da bunu zorunlu kılabilmektedir. İzin verilmesi halinde çıkarılan düzenlemede yeniden değerlendirme esasına ilişkin

kurallar ve sınırlar belirtilmek durumundadır (2013/34/EU, Madde 7, Paragraf 1). Yönerge ayrıca maddi duran varlıklarda oluşan kalıcı değer düşüklüklerinin kar / zarar tablosunda muhasebeleştirilmesine izin vermiştir (2013/34/EU, Madde 12, Paragraf 6).

3.2.2. UFRS ve KOBİ'ler için UFRS'ye Göre Maddi Duran Varlıklarda Değerleme İlkeleri

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre maddi duran varlıkların ilk muhasebeleştirmedeki değeri maliyet bedeli ile ölçülmektedir (UMS 16, Paragraf 15). Maliyet bedeline, elde etme veya inşa maliyetinin yanında, bahsi geçen varlık ile doğrudan ilişkilendirilebilen her türlü maliyetin eklenebileceği belirtilmiştir (UMS 16, Paragraf 16). Maddi duran varlığın alımı sırasında belirli olan ve işletme için bir yükümlülük doğuran bu ek maliyetlere örnek olarak, varlığın hazırlanma maliyeti, teslimat sürecinde oluşan maliyetler, kurulum ve montaj maliyetleri, test etme maliyetleri, danışmanlık ücretleri verilebilmektedir (UMS 16, Paragraf 17). UFRS'ye göre ilk muhasebeleştirmeden sonra işletmeler muhasebe politikası olarak maliyet modelini ya da yeniden değerlendirme modelini kullanabilmektedir (UMS 16, Paragraf 29):

- ❖ Maliyet modelinde; bir maddi duran varlık kaleminin değeri, ilk muhasebeleştirmeden sonra finansal tablolara yansıtılan maliyet değerinden birikmiş amortisman ve eğer varsa birikmiş değer düşüklüğü zararları indirilerek hesaplanmaktadır (UMS 16, Paragraf 30).
- ❖ Yeniden değerlendirme modelinde; gerçeğe uygun değeri güvenilir bir şekilde ölçülebilen bir maddi duran varlığın değeri, yeniden değerlendirilmiş tutarından birikmiş amortismanlar çı-

kartılarak hesaplanmaktadır. Bir maddi duran varlığa ilişkin değer artışı özkaynaklar altında izlenmektedir. Ancak bahsi geçen varlığa ilişkin daha öncesinde değer düşüklüğü kar veya zararda muhasebeleştirilmişse, değer artışının öncelikle bu azalıştan mahsup edilmesi gerekmektedir (UMS 16, Paragraf 31).

KOBİ'ler için UFRS, maddi duran varlıkların değerinin ilk ölçümde maliyet bedeli ile (KOBİ'ler için UFRS, Paragraf 17.9), sonraki ölçümlerde ise maliyet bedeli ya da yeniden değerlendirilmiş bedel üzerinden değerlendirilmesini öngörmektedir (UMSK Değişiklikler, 2015, s. 10)³. Yeniden değerlendirme modelinin kullanılmasına kapsamlı değerlendirme süreci sonunda izin verilmiştir.

3.2.3. US GAAP'e Göre Maddi Duran Varlıklarda Değerleme İlkeleri

US GAAP'e göre maddi duran varlıkların ilk muhasebeleştirmesi, tarihi maliyet esasına göre yapılmaktadır. Bir maddi duran varlığın maliyetine, o varlığın kullanıma hazır hale gelmesi için işletme tarafından katılan tüm maliyetler dahil edilmektedir. Sonraki muhasebeleştirmelerde yine bu esasın devam ettirilmesi gerekmektedir. Çünkü US GAAP maddi duran varlıklar için yeniden değerlendirme modeline izin vermemektedir (Pwc, 2014, s. 58).

3.2.4. Alman GAAP'e Göre Maddi Duran Varlıklarda Değerleme İlkeleri

Alman GAAP'e göre maddi duran varlıkların ilk muhasebeleştirilmesi satın alma ya da üretim maliyetleri ile yapılmaktadır (Pwc, 2010, s. 30). Maddi duran varlığın maliyetine şunlar dahildir: satın alma fiyatı, varlığın kullanıma hazır hale getirilmesi için katılan tüm maliyetler, şantiye hazırlık maliyetleri, ilk teslim etme maliyeti, kurulum ve montaj maliyetleri, varlığın düzgün

3 KOBİ'ler için UFRS'nin ilk versiyonunda sadece maliyet yönteminin uygulanmasına izin verilmekteydi.

bir şekilde çalıştığını test etme maliyetleri ve danışmanlık ücretleri (Pwc, 2010, s. 31). Alman GAAP sonraki muhasebeleşirmelerde sadece maliyet modelinin kullanılabilceğini belirtmiş, yeniden değerlendirme modeline izin vermemiştir (Pwc, 2010, s. 30).

3.2.5. Maddi Duran Varlıklar İçin Türkiye’de Uygulanan Değerleme İlkeleri

Vergi matrahının doğru hesaplanmasını esas alan ve buna uygun düzenlemelere sahip olan Türk Muhasebe Sisteminde maddi duran varlıklar maliyet bedelleriyle değerlendirilmektedir. Maliyet bedelleriyle değerlendirilmesi gereken varlıklara tüm gayrimenkuller, bu gayrimenkullerin tamamlayıcı ve yedek parçaları, tesisat ve makineler, gemiler, diğer tüm taşıtlar, alet, edavat, mefruşat ve demirbaş eşyalar dahildir. Maddi duran varlıkların maliyet bedeline satın alma fiyatlarının yanında makina ve tesisattan doğan gümrük vergileri, nakliye ve montaj giderleri, mevcut bir binanın satın alınıp yıkılmasından sonra arsının düzeltilmesi için katlanılan tüm giderler dahil edilmektedir (VUK, Madde 269). Vergi Mevzuatımıza göre maddi duran varlıkların bedelinin azaltılması ancak amortisman ayırmakla mümkün olmaktadır.

3.3. Maddi Olmayan Duran Varlıklar

3.3.1. Avrupa Birliği Muhasebe Yönergesi (2013/34)’ne Göre Maddi Olmayan Duran Varlıklarda Değerleme İlkeleri

Maddi duran varlıklarda olduğu gibi; yönergede, varlık kalemlerinin temel ölçüm ilkesi her ne kadar tarihi maliyet esası olarak (2013/34/EU, Madde 6, Paragraf 1) belirtilse de, üye ülkeler bazı varlık kalemleri için yeniden değerlendirme esasının kullanılmasına izin verebilmektedir. Maddi olmayan duran varlıklar da bu varlık kalemleri arasında yer almaktadır. Yani, üye ülkeler maddi olmayan duran varlıkların yeniden değerlendirilmiş tutarlar üzerinden finansal tablolara yansıtılmasına izin verebilmekte ya da bunu zorunlu

kılabilmektedirler. İzin verilmesi durumunda çıkarılan düzenlemede yeniden değerlendirme esasına ilişkin kuralların ve sınırların belirtilmesi gerekmektedir (2013/34/EU, Madde 7, Paragraf 1).

3.3.2. UFRS ve KOBİ’ler için UFRS’ye Göre Maddi Olmayan Duran Varlıklarda Değerleme İlkeleri

Maddi olmayan duran varlıklarla ilgili konuları düzenleyen UMS 38’e göre bir varlığın maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştirilmesi için o varlığın, maddi olmayan duran varlık tanımı ve muhasebeleştirme kriterlerini karşılaması gerekmektedir. Bir maddi olmayan duran varlık ilk muhasebeleşirmede maliyet bedeli ile ölçülmektedir (UMS 38, Paragraf 24). İlk muhasebeleşirmeden sonra gerçekleştirilen ölçümlerde muhasebe politikası olarak maliyet modeli ya da yeniden değerlendirme modeli kullanılabilir (UMS 38, Paragraf 72):

- ❖ Maliyet modelinde; bir maddi olmayan duran varlık kaleminin değeri, ilk muhasebeleşirmeden sonra finansal tablolara yansıtılan maliyet değerinden tüm birikmiş itfa ve değer düşüklüğü zararları indirilerek hesaplanmaktadır (UMS 38, Paragraf 74).
- ❖ Yeniden değerlendirme modelinde; gerçeğe uygun değeri aktif bir piyasa ile ilişkilendirilebilen bir maddi olmayan duran varlığın değeri, yeniden değerlendirme tarihindeki gerçeğe uygun değerinden birikmiş itfa ve değer düşüklüğü çıkartılarak hesaplanmaktadır (UMS 38, Paragraf 75).

KOBİ’ler için UFRS’ye göre, maddi olmayan duran varlıkların değeri ilk ölçümde maliyet bedeli ile (KOBİ’ler için UFRS, Paragraf 18.9), sonraki ölçümlerde ise ilk ölçümde finansal tablolara yansıtılan değerden tüm birikmiş itfa ve değer düşüklüğü zararlarının indirilmesiyle hesaplanmaktadır (KOBİ’ler için UFRS, Paragraf 18.18). Buna göre, UFRS’den farklı olarak,

maddi olmayan duran varlıkların değerlendirilmesinde yeniden değerlendirme modelinin kullanılmasına izin verilmemektedir. Aslında; tam set UFRS’de belirtildiği gibi maddi olmayan duran varlıkların yeniden değerlendirme modeli ile muhasebeleştirilmesi imkansız olmamakla birlikte uygulanmasına sık rastlanılmamaktadır.

3.3.3. US GAAP’e Göre Maddi Olmayan Duran Varlıklarda Değerleme İlkeleri

US GAAP’e göre, bir maddi olmayan duran varlığın muhasebeleştirilebilmesi için; o varlığın işletmeye gelecekte ekonomik fayda sağlaması ve maliyetinin güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi gerekmektedir (EY, 2011, s. 16). US GAAP’in 350 nolu standardına göre maddi olmayan duran varlıkların ilk muhasebeleştirilmesi tarihi maliyet esasına göre yapılmaktadır. Bir maddi olmayan duran varlığın maliyetine, o varlığın kullanıma hazır hale gelmesi için işletme tarafından katlanılan tüm maliyetler dahil edilmektedir. Sonraki muhasebeleştirilmelerde yine bu esasın devam ettirilmesi gerekmektedir, çünkü US GAAP maddi olmayan duran varlıklar için yeniden değerlendirme modeline izin vermemektedir (Pwc, 2014, s. 58). Tarihi maliyet bedelinden tüm birikmiş itfa ve değer düşüklüğü zararlarının düşülmesi ile hesaplanan tutar sonraki dönemlerde mali tablolara yansıtılmaktadır.

3.3.4. Alman GAAP’e Göre Maddi Olmayan Duran Varlıklarda Değerleme İlkeleri

Alman GAAP, bir maddi olmayan duran varlığın muhasebeleştirilebilmesi için o varlığın işletmeye gelecekte ekonomik bir fayda sağlamasını ve maliyetinin güvenilir bir şekilde ölçülebilmesini gerektirmektedir (Pwc, 2010, s. 32). Standartta göre, maddi olmayan duran varlıkların ilk muhasebeleştirilmesi maliyet esasına göre yapılmaktadır. Sonraki ölçümlerde yine maliyet esası bu kez itfa payları düşülmüş şekliyle devam ettirilmektedir. Yeniden değerlemeye ancak varlığın

değerindeki azalış kalıcı ise izin verilmektedir (Pwc, 2010, s. 34).

3.3.5. Maddi Olmayan Duran Varlıklar İçin Türkiye’de Uygulanan Değerleme İlkeleri

Vergi Usul Kanununda maddi olmayan duran varlıkların değerlendirilmesi ile ilgili şu hükümler bulunmaktadır:

- ❖ “Gayrimaddi haklar, gayrimenkuller gibi maliyet bedelleriyle değerlendirilmektedir.” (VUK, Madde 269)
- ❖ “Kurumlarda aktifleştirilen ilk tesis ve taazzuv (kuruluş ve örgütlenme) giderleri mukayyet değeri ile değerlendirilmektedir. Gerçek veya tüzel kişilerde peştemallıklar (şerefiye) da mukayyet değerleriyle değerlendirilmektedir.” (VUK, Madde 282)
- ❖ “Tescile tabi bilumum hakların değeri, tesisleri sırasında tapu siciline kaydedilen bedeldir. Tapu sicilinde bedeli gösterilmeyen haklarla birinci fıkranın dışında kalan bilumum haklar (Sınai ve edebi mülkiyet hakları ile imtiyazlar dahil) emsal bedelleriyle değerlendirilmektedir.” (VUK, Madde 296)

Yukarıdaki hükümlerden anlaşılacağı üzere kuruluş ve örgütlenme giderleri, şerefiye, sınai ve edebi mülkiyet hakları dışında kalan tüm maddi olmayan duran varlıklar maliyet bedelleriyle değerlendirilmektedir. Maliyet bedelleriyle değerlendirilen gayrimaddi hakların maliyetine noter, mahkeme, kıymet takdiri, komisyon ve tellaliye giderleri, tapu harcı tutarları ve özel tüketim vergileri gibi işlem maliyetler eklenebilmekte veya bunlar doğrudan gider olarak kaydedilebilmektedir (VUK, Madde 270). Mevcut Türk Muhasebe Sistemi, sonraki muhasebeleştirilmelerde maddi olmayan duran varlıklar için yeniden değerlendirme modelinin kullanılmasına izin vermemektedir (Akbulut, 2012, s. 748).

3.4. Finansal Varlık ve Borçlar

3.4.1. Avrupa Birliği Muhasebe Yönergesi (2013/34)'ne Göre Finansal Varlık ve Borçlarda Değerleme İlkeleri

Yönergede varlıkların temel ölçüm esası satın alma fiyatı ya da üretim maliyeti olarak belirtilse de, finansal varlıklar ve borçlar bu esasın dışında tutulmuş ve bunların değerlendirilmesinde alternatif yöntemlere izin verilmiştir. Buna göre, üye ülkeler, türev finansal araçlar da dahil olmak üzere tüm finansal araçların gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülmesine izin verebilmekte ya da bunu zorunlu kılabilir (2013/34/EU, Madde 8, Paragraf 1a). Bu paragrafın yalnızca alım-satım amaçlı portföyler ve türev finansal araçlar için geçerli olduğu ifade edilmektedir (2013/34/EU, Madde 8, Paragraf 3). Aşağıdaki varlıklar gerçeğe uygun değer ile ölçülememektedir (2013/34/EU, Madde 8, Paragraf 4):

- ❖ Vadeye kadar elde tutulacak türev olmayan finansal araçlar
- ❖ Alım - satım amaçlılar dışında kalan alacaklar ve borçlar
- ❖ Bağlı ortaklıklardaki yatırımlar
- ❖ İştiraklerdeki yatırımlar
- ❖ İş ortaklıklarındaki yatırımlar
- ❖ İşletme tarafından ihraç edilen özkaynak araçları

Yönergede gerçeğe uygun değer iki farklı şekilde tanımlanmıştır (2013/34/EU, Madde 8, Paragraf 7):

- ❖ Güvenilir bir piyasada işlem gören finansal araçlar için gerçeğe uygun değer piyasa değeridir. Finansal aracın piyasa değeri güvenilir bir şekilde ölçülemiyorsa ama bu aracın benzeri bir aracın ya da bileşenlerinin piyasa değeri biliniyorsa, o varlığın piyasa

değeri benzerinin ya da bileşenlerinin piyasa değeri esas alınarak hesaplanmaktadır.

- ❖ Güvenilir bir piyasada işlem görmeyen finansal araçlar için gerçeğe uygun değer piyasa değerine makul bir yakın değeri hesaplamayı garanti eden genel kabul görmüş değerlendirme modelleri ve teknikleri ile hesaplanan değerdir.

Gerçeğe uygun değeri hiçbir şekilde güvenilir olarak ölçülemeyen finansal varlıklar için satın alma fiyatı ya da üretim maliyeti esasının kabul edilmesi gerekmektedir (2013/34/EU, Madde 8, Paragraf 7).

3.4.2. UFRS ve KOBİ'ler için UFRS'ye Göre Finansal Varlık ve Borçlarda Değerleme İlkeleri

UMS 39'a Göre;

UMS 39 finansal varlıkları dört grupta sınıflandırmaktadır (UMS 39, paragraf 9). UMSK, finansal varlıkların raporlanmasında, dönen varlık ya da duran varlık ayrımı yapmamıştır (Stolowy ve Lebas, 2006, s.336). Bu nedenle finansal varlıklar kavramsal çerçeve ve UMS 1 çerçevesinde raporlanmalıdır.

Finansal varlıklar dört sınıfa ayrılmaktadır:

- Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar (Zarar)'a Yansıtılan Finansal Varlıklar
- Vadeye Kadar Elde Tutulacak Olan Finansal Varlıklar
- Kredi ve Alacaklar
- Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar

Finansal borçlar şu şekilde sınıflandırılır:

- Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar (Zarar)'a Yansıtılan Finansal Borçlar
- Diğer (İtfa Edilmiş Maliyet Değeriyle Ölçülen) Finansal Borçlar

Türev finansal araçların değerlendirilmesini ve raporlanması:

- Alım-Satım Amaçlı Türev Finansal Araçlar
- Finansal Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçlar

UFRS 9'a Göre;

UFRS 9'a göre finansal varlıklar, yönetim modeli (finansal varlık yönetim modeli) ve sözleşmeye bağlı nakit akım özellikleri esas alınarak itfa edilmiş maliyet ya da gerçeğe uygun değer üzerinden sınıflandırılmıştır (UFRS 9, Paragraf 4.1.1). Aynı tip sınıflandırmanın finansal borçlar için de yapıldığı görülmektedir (UFRS 9, Paragraf 4.2).

UFRS 9'da bir finansal varlığın itfa edilmiş maliyetinden ölçülmedikçe gerçeğe uygun değerinden ölçülmesi gerektiği belirtilmektedir (UFRS 9, Paragraf 4.1.4). Ayrıca bir finansal varlık ya da borcun ilk muhasebeleştirmede gerçeğe uygun değerinden ölçülmesi gerekmektedir. Gerçeğe uygun değer farkları kâr/zarara yansıtılanlar dışındaki finansal varlık ve borçların ölçümünde, bunların edinimiyle veya ihracıyla doğrudan ilişkilendirilebilen işlem maliyetleri de gerçeğe uygun değerlerine ilave edilmektedir ya da gerçeğe uygun değerlerinden düşülmektedir (UFRS 9, Paragraf 5.1.1).

Finansal varlıklar, sözleşmeye bağlı nakit akışlarının tahsilini amaçlayan bir yönetim modeli kapsamında elde tutulması ve sözleşme hükümlerinin belirli tarihlerde yalnızca anapara ve anapara bakiyesine dair faiz ödemelerinin yapılmasına yönelik nakit akışlarına yol açması durumunda itfa edilmiş maliyet üzerinden ölçülmektedir (UFRS 9, Paragraf 4.1.2). İşletme, borç niteliğindeki türev ürünler de dahil olmak üzere gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan finansal borçlar; finansal varlığın devredilmesi işleminin finansal durum tablosu dışı bırakma

koşullarını taşımaması veya devam eden ilgi yaklaşımının uygulanması durumunda ortaya çıkan finansal borçlar; bunların geçerli olmadığı durumlarda, finansal teminat sözleşmeleri ve bir krediyi piyasa faiz oranlarının altında bir faiz oranından kullandırmaya yönelik taahhütler harici bütün finansal borçlarını etkin faiz yöntemiyle hesaplanan itfa edilmiş maliyetinden ölçülen finansal borç olarak sınıflandırmaktadır (UFRS 9, Paragraf 4.1.2). Itfa edilmiş maliyeti üzerinden ölçülen ve finansal riskten korunma ilişkisinin bir parçası olmayan bir finansal varlıktan doğan kazancın/kaybın, finansal varlığın finansal durum tablosu dışı bırakılması, değer düşüklüğüne uğraması veya yeniden sınıflandırılması durumunda ve itfa süreci boyunca kâr/zararda muhasebeleştirileceği belirtilmektedir (UFRS 9, Paragraf 5.7.2).

Finansal riskten korunma amaçlı bir finansal varlığın ya da borcun değerlendirilme hükümlerinin UMS 39'daki gibi olması gerektiğinin altı çizilmiştir (UFRS 9, Paragraf 5.2.3 ve 5.3.2).

KOBİ'ler için UFRS'ye Göre;

KOBİ'ler için UFRS'nin finansal araçlara ilişkin bulunan iki temel başlığı bulunmaktadır. 11. Bölüm, temel finansal araçlara uygulanmakta ve bütün işletmeleri ilgilendirmekte iken 12. Bölüm ise daha karmaşık nitelikteki diğer finansal araçlara ve işlemlere uygulanmaktadır (KOBİ'ler için UFRS, Paragraf 11.1 ve 12.1).

Bütün finansal araçların muhasebeleştirilmesine ilişkin olarak ya bu standardın 11. ve 12. Bölümlerinin bir bütün olarak uygulanması ya da UMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardı'nın muhasebeleştirme ve ölçme hükümleri ve Bölüm 11 ile Bölüm 12'nin açıklama hükümlerinin uygulanması gerekmektedir (KOBİ'ler için UFRS, Paragraf 11.2 ve 12.2).

KOBİ'ler için UFRS'nin 2.34 numaralı paragrafında ölçüm için tarihi maliyet ve gerçeğe uygun değer kullanıldığı belirtilmektedir. Bu paragrafta

gerçeğe uygun değer “karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkabilecek tutar” olarak tanımlanmakta iken tarihi maliyet üç ana başlık altında çerçevelenmiştir. Buna göre varlıklar (borçlar) için tarihi maliyet, edinme (yükümlülüğün gerçekleştiği) tarihinde varlığın elde edilmesi için (yükümlülüğe karşılık) ödenmiş olan (elde edilen) nakit veya nakit benzerlerinin tutarı veya verilen karşılığın (alınan nakit olmayan varlıkların) gerçeğe uygun değeridir. Bir varlık ya da borcun tarihi maliyetinden bu maliyetin daha önce gelir/gider kaydedilen kısmının muhasebeleştirilmesi ile elde edilen tutara ise itfa edilmiş tarihi maliyet adı verilmektedir (KOBİ’ler için UFRS, Paragraf 2.34).

Itfa edilmiş maliyet bu standardın 11.15. paragrafında daha detaylı bir şekilde açıklanmaktadır. Bu paragrafa göre itfa edilmiş maliyet, finansal aracın ilk muhasebeleştirilmesindeki değerinden anapara ödemeleri ve değer düşüklüğünden veya tahsil sorunundan doğan bütün indirimler düşülüp, ilk muhasebeleştirmedeki tutar ile vade tutarı arasındaki farkın etkin faiz yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen itfasının birikmiş tutarı eklenip/çıkarılması ile bulunmaktadır (KOBİ’ler için UFRS, Paragraf 11.15). Etkin faiz oranı, finansal aracın ömrü boyunca (daha kısa bir süre de olabilmektedir) beklenen nakit akımlarını finansal aracın defter değerine indirgeyen orandır (KOBİ’ler için UFRS, Paragraf 11.16). Nakit akımlarının tahmininin peşin ödeme ve geri çağırma gibi opsiyonlar ile gerçekleşmiş kredi zararları düşünülerek yapılacağı belirtilmekte, fakat bu tahmine gerçekleşmemiş kredi zararlarının dahil edilmemesi gerektiği ifade edilmektedir (KOBİ’ler için UFRS, Paragraf 11.17). Ayrıca ilgili ücretler, işlem maliyetleri ya da beklenen ömür boyunca olası prim veya iskontolar -kısa döneme dair değilse- itfa edilmektedir (KOBİ’ler için UFRS, Paragraf 11.18). Eğer finansal araçlar değişken

faizli ise ölçüm yapılacağı tarihte, beklenen nakit akımlarının yeniden tahmin edilmesi gerekmektedir ve bu etkin faiz oranının değişmesi gerektiği anlamına gelmektedir (KOBİ’ler için UFRS, Paragraf 11.19). Nakit akımlarının yeniden tahmininde finansal aracın defter değeri bu tahmin çerçevesinde (yeni etkin faiz oranı ile yeni beklenen nakit akımları indirgenerek) düzeltilmektedir ve ortaya çıkacak fark kar/zararda muhasebeleştirilmektedir (KOBİ’ler için UFRS, Paragraf 11.20).

Gerçeğe uygun değer belirlenmesinde en güçlü kanıt, emsal teşkil eden bağlayıcı bir satış anlaşmasının fiyatı veya benzer bir aracın cari alış fiyatı gibi aktif kotasyon fiyatıdır. Eğer böyle fiyatlar mevcut değilse, benzer bir aracın yakın tarihli bir işlem fiyatı -işlem tarihinden itibaren ekonomik koşullarda önemli bir değişim olmadığı ve işlem tarihinin çok eski olmaması koşulları altında- gerçeğe uygun değerde kullanılmaktadır. Bu iki fiyatın da bulunmadığı durumlarda bir değerlendirme tekniği kullanılarak gerçeğe uygun değer tahmin edilmektedir (KOBİ’ler için UFRS, Paragraf 11.27).

“*Temel finansal varlıklar/borçlar, halka açık piyasalarda işlem gören veya diğer durumlarda gerçeğe uygun değerleri güvenilir olarak ölçülebilen, dönüştürülme ve ihraççısına satılma imkânı bulunmayan imtiyazlı paylar ile adi paylar haricinde, değer düşüklüğü zararları düşülerek hesaplanan itfa edilmiş maliyetiyle ölçülmektedir.*” Bu finansal araçların gerçeğe uygun değer ile ölçüleceği ve bu değerdeki değişimlerin kar/zararda muhasebeleştirilmesi gerektiği belirtilmektedir (KOBİ’ler için UFRS, Paragraf 2.47 ve 11.4). Ayrıca bu durum, Paragraf 2.48’de de vurgulanmaktadır.

Anlaşmada reel bir finansman işlemi olmadığı sürece finansal varlıklar/borçlar, ilk muhasebeleştirmede -gerçeğe uygun değer farkı kar/zarara yansıtılanlar hariç- işlem maliyetleri de dahil edilerek işlem fiyatından ölçülmektedir. Eğer

anlaşmada reel bir finansman işlemi mevcutsa, ilk muhasebeleştirmede değerlendirme, benzer bir borçlanma aracı için var olan bir piyasa faiz oranı ile gelecek ödemelerin bugüne indirgenmesi ile yapılmaktadır (KOBİ'ler için UFRS, Paragraf 11.13).

Finansal araçların her raporlama tarihinin sonunda elden çıkarmaya ilişkin katlanılan işlem maliyetleri düşülmeden raporlanacağı belirtilmektedir. Bu bağlamda bu standardın 8. paragrafının b maddesinde ifade edilen finansal araçlar etkin faiz oranı ile itfa edilmiş maliyetleri üzerinden değerlendirilmektedir. Dikkate edilmesi gereken en önemli ayırım, reel bir finansman işlemi bulunmuyorsa - değer düşüklüğünden arındırılmayı müteakip alınması/tahsili beklenen tutarın indirgenmemiş tutarla ölçümü; eğer bu tip bir işlem varsa ölçümün etkin faiz oranı ile itfa edilmiş maliyetleri üzerinden yapılmasıdır. Ayrıca bu standardın 8. paragrafının c maddesinde ifade edilen koşulları haiz kredi alma taahhüdü, sıfır olsa dahi maliyetten değer düşüklüğü tutarı düşülerek ölçülmektedir (KOBİ'ler için UFRS, Paragraf 11.14).

Dönüştürülemeyen imtiyazlı paylara ve satım opsiyonu bulunmayan adi veya imtiyazlı paylara yapılan yatırımlar ise halka açık işlem görmeleri veya gerçeğe uygun değerleri güvenilir bir şekilde ölçülebiliyorsa gerçeğe uygun değerden ölçüm yapılarak değerde meydana gelen değişimler kar/zarara yansıtılmaktadır. Bu koşulları sağlamayan mezkur yatırımlar maliyet değerinden değer düşüklüğü tutarı indirilerek ölçülmektedir (KOBİ'ler için UFRS, Paragraf 11.14). Bu değerlemenin yapılması gerektiği 2.47, 2.48 ve 11.4 paragraflarında da tekrarlanmaktadır. Gerçeğe uygun değerle ölçülen bir finansal aracın böyle bir ölçümü artık mümkün değilse, bu ölçümün güvenilir bir şekilde yapılabildiği en güncel değeri, finansal aracın yeni maliyeti olmaktadır ve gerçeğe uygun değer güvenilir olarak ölçülünceye kadar bu maliyet üzerinden değer düşüklüğü tutarları indirilerek ölçüm yapılmaktadır (KOBİ'ler için UFRS, Paragraf 11.32).

ölçümü yapılmaktadır (KOBİ'ler için UFRS, Paragraf 11.32).

3.4.3. US GAAP'e Göre Finansal Varlık ve Borçlarda Değerleme İlkeleri

US GAAP'e göre, gerçeğe uygun değer uygulaması seçiminin her finansal araç grubu için ayrı ayrı yapılması, geri dönülemez olması ve belirli nakit akımı, belirli risk ya da bir aracın belirli bir kısmı yerine bütün araca uygulanması gerekmektedir (ASC 825-10).

Vadeye kadar elde tutulacak menkul kıymetler itfa edilmiş maliyet ile değerlendirilmektedir. Satılmaya hazır menkul kıymetler gerçeğe uygun değer ile değerlendirilerek bu değerlendirme sonucu ortaya çıkacak kazanç/kayıplar diğer kapsamlı kar/zararda muhasebeleştirilmektedir. Alım - satım amaçlı menkul kıymetler de gerçeğe uygun değer ile değerlendirilmektedir ve bu değerlendirme sonucu ortaya çıkacak kazanç ve kayıplar kar/zararda muhasebeleştirilmektedir (EY, 2013, s. 7).

Krediler ve alacaklar, US GAAP'in 320 nolu maddesi ile örtüşüyorsa, yatırım amaçlı elde tutulanlar, alım satım amaçlılar ve satılmaya hazır finansal varlıklar olarak sınıflandırılmaktadır. Eğer ikinci ve üçüncü tip sınıflandırma yapılacaksa gerçeğe uygun değer ile değerlendirme yapılmaktadır. Bu madde ile örtüşmeyen Mortgage gibi krediler, yatırım amaçlı elde tutulanlar (itfa edilmiş maliyet ile değerlendirilir), satılmaya hazır finansal varlıklar (maliyet ya da gerçeğe uygun değerden küçük olanı ile değerlendirilir) ve gerçeğe uygun değer opsiyonu ile taşınanlar (gerçeğe uygun değer) olarak sınıflandırılmaktadır (Pwc, 2014, s. 85).

Satılmaya hazır finansal varlıklarda değer düşüklüğü, finansal aracı işletmenin satmaya niyeti olmaması, maliyeti kurtarmadan satmayacak olması ve maliyetin kurtarılmasını beklememesi durumunda gündeme gelmektedir. Böyle durumlarda değer düşüklüğünün geçici olmadığı ortaya çıkmaktadır ve ilk iki sebepten dolayı ayrılan

değer düşüklüğü zararları kar/zararda, son sebepten kaynaklanan değer düşüklüğü zararları diğer kapsamlı kar/zararda muhasebeleştirilmektedir. Vadeye kadar elde tutulacak menkul kıymetlerde de değer düşüklüğü için aynı durumlar düşünülmektedir. Ama değer düşüklüğü muhasebeleştirilmesi doğrudan diğer kapsamlı kar/zararda gerçekleştirilmektedir (Pwc, 2014, s. 86, 87, 88 ve 89).

Bir işletme bütün türev araçlarını gerçeğe uygun değer ile değerlemelidir. Riskten korunma amaçlı olmayan türev araçların değerlerinde meydana gelen değişimler kar/zarar tablosunda muhasebeleştirilmektedir (EY, 2014, s. 6).

3.4.4. Alman GAAP'e Göre Finansal Varlık ve Borçlarda Değerleme İlkeleri

Alman GAAP'e göre, finansal varlıkların ilk ölçümü, işleme ilişkin satın alma giderlerinin de dahil edildiği maliyet modeli ile yapılmaktadır (Pwc, 2010, s. 43). Kısa vadeli finansal varlıklar için ilk muhasebeleştirmeden sonraki değerlemeler maliyet ya da gerçeğe uygun değerden düşük olanı ile yapılmaktadır. Eğer gerçeğe uygun değer maliyet bedelinden düşükse aradaki fark giderleştirilmektedir. Uzun vadeli finansal varlıklar için ise ilk muhasebeleştirmeden sonraki değerlemeler itfa edilmiş maliyetle yapılmaktadır. Bu varlıklardaki değer düşüklüklerinin geçici olmadığı durumlarda değer düşüklüğü zararı kaydı atılmaktadır; eğer değer düşüklükleri geçici ise bu muhasebeleştirmeyi yapmanın ihtiyari olduğu belirtilmektedir (Pwc, 2010, s. 44). Cascino ve Gassen tarafından finansal varlıkların ilk muhasebeleştirmede maliyet bedeli ile değerlendirilmesi gerektiği (Cascino ve Gassen, 2014, s. 13); ilk muhasebeleştirmeden sonra krediler ve alacakların net gerçekleştirilebilir değerle ölçüleceği ve UFRS sınıflandırmasında bunlar ve türev finansal ürünler harici kalan finansal varlıkların değerlendirilmesinin maliyet ya da piyasa fiyatından düşük olanı ile

yapılacağı ifade edilmektedir (Cascino ve Gassen, 2014, s. 10).

3.4.5. Finansal Varlık ve Borçlar İçin Türkiye'de Uygulanan Değerleme İlkeleri

Vergi Usul Kanunu'nda işletmeye dâhil iktisadi kıymetler mevcutlar, alacaklar ve borçlar olarak belirtilmekte (VUK, Madde 186) ve iktisadi kıymetin nevi ve mahiyetine göre maliyet bedeli, borsa rayici, tasarruf değeri, mukayyet değer, itibari değer, vergi değeri, rayiç bedel ile emsal bedeli ve ücreti kullanılmak suretiyle değerlendirilmektedir (VUK, Madde 261).

“Borsa rayici, gerek menkul kıymetler ve kambiyo borsasına, gerekse ticaret borsalarına kayıtlı olan iktisadi kıymetlerin değerlendirilmeden evvelki son muamele gününde borsadaki muamelelerinin ortalama değerlerini ifade etmektedir. Normal temevvüçler dışında fiyatlarda bariz kararsızlıklar görülen hallerde, son muamele günü yerine değerlemeye takaddüm eden 30 gün içindeki ortalama rayici esas olarak aldirmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir” (VUK, Madde 263). Yani değer tespitinde açık bir tutarsızlık olmadığı durumlarda, değerlemede bir önceki günkü borsadaki ortalama fiyatının kullanıldığı ve böyle bir tutarsızlığın bulunması durumunda ise değerlendirme fiyatı olarak Maliye Bakanlığı'nca değerlendirme gününden geriye 30 gün içindeki ortalama fiyatı alınabileceği ifade edilmektedir. **VUK Madde 279'da hisse senetleri ile fon portföyünün en az %51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgeleri harici -bunlar alış bedeli ile değerlendirilmektedir- bütün menkul kıymetlerin borsa rayici ile değerlendirileceği hükmü bulunmaktadır.** Eğer borsa rayici bulunmuyorsa ya da bu rayiç muvazaaya konu ise menkul kıymetin alış bedeline, vadede elde edilecek gelirin, satın alma gününden değerlendirme gününe kadar olan kambiyo farkları da dahil gelirin eklenmesi ile

değerlemeye esas bedel hesaplanmaktadır (VUK, Madde 279). Ayrıca yabancı paraların da borsa rayıcı ile değerlendirilmesi gerektiği ve bunun yabancı para cinsinden senetli veya senetsiz alacaklar ve borçlar için de geçerli olduğu belirtilmektedir (VUK, Madde 280).

Tasarruf değeri, VUK'ta "*bir iktisadi kıymetin değerlendirme gününde sahibi için arz ettiği gerçek değer*" olarak tanımlanmaktadır (VUK, Madde 264). VUK Madde 323'te belirtilen koşullara haiz şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre karşılık ayrılabilir. Ayrıca, vadesi gelmemiş senede bağlı yabancı para cinsinden alacak ve borçların, senette faiz oranı bulunuyor ise bu oran, bulunmuyor ise değerlendirme gününde geçerli LIBOR ile iskonto edilmesi (VUK, Madde 280) ve vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçların, senette faiz oranı bulunuyor ise bu oran, bulunmuyor ise TCMB resmi iskonto oranı ile iskonto edilmesi (VUK, Madde 281 ve 285) gerekmektedir.

Bir iktisadi kıymetin muhasebe kayıtlarında görünen değerine mukayyet değer adı verilmektedir (VUK, Madde 265). VUK'un 281. ve 285. maddeleri gereği senetsiz alacaklar ve borçlar mukayyet değer ile değerlendirilmektedir (VUK, Madde 281 ve 285). Borsa rayıcının bulunmadığı ve değerlemeden kaynaklı gelir/giderin hesaplanmasının mümkün olmadığı durumlarda menkul kıymetlerin alış bedeli ile değerlendirilmesine müsaade edilmektedir (VUK, Madde 279).

Her tip senetler ile esham ve tahvillerin üzerinde yazılı olan değerlere itibari değer denilmektedir (VUK, Madde 266). Yabancı paralar hariç kasa mevcutları (VUK, Madde 284) ve eshamlı şirketler ile iktisadi kamu müesseselerince çıkarılan tahviller (VUK, Madde 286) itibari değer ile değerlendirilmektedir.

4. Sonuç

26 Haziran 2013 tarihli ve "Şirketler için Finansal Raporlama Yükümlülükleri" AB Yönergesi (2013/34/EU), özellikle küçük ve orta ölçekli şirketler için finansal raporlamada rehber niteliğinde önemli bir düzenleme olmuştur. Bu düzenleme ile Avrupa Birliği ve UMSK arasındaki mevcut ve olası görüş ayrılıklarının da önlenmesi sağlanacaktır. Çalışmamızda yönergenin incelenmesi ve UFRS, KOBİ'ler için UFRS (2. versiyonu), US GAAP ve Alman GAAP birlikte incelenerek temel değerlendirme farklılıklarının ortaya konması amaçlanmıştır. Yönerge ve bu standart setleri birlikte incelendiğinde finansal raporlama için yol ayrımında olan ülkemiz uygulamalarına yön vermesi açısından da bazı sentezler yapılmıştır. Buna göre;

- Yönerge küçük ve orta ölçekli işletmeler içindir, kamu yararını ilgilendiren (KAYİK) şirketlerin daha şeffaf finansal raporlamaya ihtiyacı bulunmaktadır. Tam set UFRS ve TFRS bu ihtiyacı gidermektedir.
- Yerel muhasebe standartları yapılırken yönergedeki geniş ve üye ülkelere bırakılan tercihlerin vergi uygulamalarına paralel hale getirilmeye çalışılması hem yerel muhasebe standardının dinamik olmayışını sağlayabilmekte hem de gerek AB mevzuatındaki gerekse Türk Ticaret Kanunu'ndaki gerçeğe uygun sunum, doğru ve dürüst resim ilkeleri ile bağdaşmamaktadır.
- KOBİ'ler için UFRS'nin 2. versiyonu AB'nin hassasiyetleri giderilerek hazırlandığından ülkemizde uygulanabilirliği üzerine tartışılması gerekmektedir. Böylelikle raporlama karışıklığı ile raporlama seti hazırlama maliyeti ortadan kaldırılacaktır.
- Finansal raporların, **ihtiyaç duyanlara** bilgi sağlamasının esas olduğundan yola çıkarak

ihtiyaç duyulmayan ve maliyet doğuracak uygulamalardan kaçınılmalıdır.

- Karşılaştırma yapılan standart setleri arasındaki farklılıkların ülkelerdeki muhasebe uygulamaları, kültür, ekonomik durum (enflasyon, para biriminin gücü vb) gibi temel niteliklerden kaynaklandığı unutulmamalıdır. Bu nedenle

de bir ülke uygulamasını aynen almak yerine ihtiyaca uygun bilgiler üretilen standartlardan faydalanılmalıdır. Kamu yararını ilgilendiren işletmeler için UFRS/TFRS setinin, küçük ve orta ölçekli işletmeler için ise KOBİ'ler için UFRS'nin bu amaç için iyi birer örnek olduğu düşünülmektedir.

Ek: Değerleme İlkeleri Açısından AB Muhasebe Yönergesi (2013/34), UFRS, KOBİ'ler için UFRS, US GAAP, Alman GAAP ve Türkiye'deki Muhasebe Uygulamaları Karşılaştırması Özet Tablo

Değerleme İlkeleri	AB Yönergesi	UFRS	KOBİ'ler için UFRS	US-GAAP	Alman GAAP	Türkiye'deki Uygulamalar
<i>Stoklar</i>	Satın alma fiyatı / üretim maliyeti ve piyasa fiyatının düşük olanı ile değerlendirilmektedir (2013/34/EU, Madde 12, Paragraf 7).	Maliyet ve net gerçekleştirilebilir değer düşük olanıyla değerlendirilmektedir (UMS 2, Paragraf 9).	Maliyet değeri ile tahmini satış fiyatından, tamamlanma maliyetleri ve satışa ilişkin diğer maliyetler düşüldükten sonraki değer düşük olanıyla değerlendirilmektedir (KOBİ'ler için UFRS, Paragraf 13.4).	Stok maliyetinin net gerçekleştirilebilir değerinde kalmaya halinde net gerçekleştirilebilir değer üzerinden ölçüm esas alınmıştır (ASC 330-10-30).	Stoklar, "Satın alma ya da üretim maliyeti" ile "ikame değeri ya da tahmini satış giderleri düşülmüş tahmini satış fiyatının" düşük olanıyla değerlendirilmektedir (Pwc, 2010, s. 75).	Satın alma veya üretim maliyeti bedeli ile değerlendirilmektedir (VUK, Madde 274).
<i>Maddi Duran Varlıklar</i>	Tarihi maliyet ya da yenisinden değerlendirilmesine izin verilmiştir (2013/34/EU, Madde 7, Paragraf 1).	İlk ölçümde maliyet modeli, sonraki muhasebeleştirmelerde maliyet modeli ya da yeniden değerlendirme modeli kullanılabilmektedir (UMS 16, Paragraf 15 ve 29).	İlk ölçümde maliyet modeli, sonraki muhasebeleştirmelerde maliyet modeli ya da yeniden değerlendirme modeli kullanılabilmektedir (KOBİ'ler için UFRS, Paragraf 17.9 ve (UMSK Değişiklikler, 2015, s. 10).	İlk ölçümde ve sonraki muhasebeleştirmelerde tarihi maliyet modeli esas alınmıştır. Yeniden değerlendirme modeline izin verilmemektedir (Pwc, 2014, s. 58).	İlk ölçümde ve sonraki muhasebeleştirmelerde tarihi maliyet modeli esas alınmıştır. Yeniden değerlendirme modeline izin verilmemesine izin verilmemektedir (Pwc, 2010, s. 30).	Maliyet bedeliyle değerlendirilmektedir (VUK, Madde 269).
<i>Maddi Olmayan Duran Varlıklar</i>	Tarihi maliyet ya da yenisinden değerlendirilmesine izin verilmiştir (2013/34/EU, Madde 7, Paragraf 1).	İlk ölçümde maliyet modeli, sonraki muhasebeleştirmelerde maliyet modeli ya da varlığın aktif bir piyasa değeri varsa yeniden değerlendirme modeli kullanılabilmektedir (UMS 38, Paragraf 24 ve 72).	İlk ölçümde maliyet bedeli ile, sonraki ölçümlerde ise ilk ölçümde finansal tablolara yansıtılan değerden biriktirilmiş ifta ve biriktirilmiş değer düşüklüğü zararlarının indirilmesiyle değerlendirilmektedir. Yeniden değerlendirme modeli kullanılmamaktadır (KOBİ'ler için UFRS, Paragraf 18.4 ve 18.18).	İlk ölçümde ve sonraki muhasebeleştirmelerde tarihi maliyet modeli esas alınmıştır. Yeniden değerlendirme modeline izin verilmemektedir (Pwc, 2014, s. 58).	İlk muhasebeleştirme maliyeti esasına göre yapılmaktadır. Sonraki ölçümlerde yine maliyet esaslı bu kez ifta payları düşülmüş şekliyle devam ettirilmektedir. Yeniden değerlemeye ancak varlığın değerindeki azalış ka- lıcı ise izin verilmektedir (Pwc, 2010, s. 34).	Maliyet bedeliyle değerlendirilmektedir (VUK, Madde 269).

Değerleme İlkeleri	AB Yönergesi	UFRS	KOBİ'ler için UFRS	US-GAAP	Alman GAAP	Türkiye'deki Uygulamalar
<i>Finansal Varlık ve Borçlar</i>	Güvenilir bir piyasada işlem gören finansal araçlar gerçeğe uygun değer (GUD) ile, GUD'i hiçbir şekilde güvenilir olarak ölçülemeyen finansal varlıklar satın alma fiyatı ile ölçülmektedir (2013/34/EU, Madde 8, Paragraf 7).	Finansal varlıklar itfa edilmiş maliyet ya da GUD ile değerlendirilmektedir (UFRS 9, Paragraf 4.1.1). İlk muhasebeleştirilmede ise her halükarda GUD ile değerlendirilmemesi gerekmektedir (UFRS 9, Paragraf 5.1.1).	Finansal varlıklar itfa edilmiş maliyet ya da GUD ile değerlendirilmektedir (KOBİ'ler için UFRS, Paragraf 2.47).	Finansal varlıklar itfa edilmiş maliyet ya da GUD ile değerlendirilmektedir (EY, 2013, s. 7).	Kısa vadeli finansal varlıklar GUD ya da maliyetten düşük olanı ile değerlendirilmektedir. Uzun vadeli finansal varlıklar ise itfa edilmiş maliyetle değerlendirilmektedir. (Pwc, 2010, s. 44). Finansal varlıkların ilk muhasebeleştirilmesi, işleme ilişkin satın alma giderlerinin de dahil edildiği maliyet modeli ile yapılmaktadır (Pwc, 2010, s. 43).	Borsa rayıcı, tasarruf değeri, mukayyet değeri, itibari değer (VUK, Madde 261) ve alış bedeli (VUK, Madde 279) ile değerlendirilmemektedir.

KAYNAKÇA

Akbulut, Akın, “Karşılaştırmalı TMS/TFRS – Vergi Uygulamaları ve Sonuçları”, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, 2012, İstanbul.

Avrupa Birliği Resmi Gazetesi, 2013/34/AB No’lu Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi, 26 Haziran 2013.

Avrupa Komisyonu Bildirisi, “Sınırlı Sorumlu Şirketler için Finansal Raporlama Yükümlülükleri (Muhasebe Yönergesi) – Sıkça Sorulan Sorular”, 12 Haziran 2013, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-540_en.htm

Cascino, Stefano ve Gassen, Joachim, “What Drives the Comparability Effect of Mandatory IFRS Adoption?”, 2014 https://www.wiwi.hu-berlin.de/professuren/vwl/wtm1/RTG/bwl/rwuwp/research/cg_online_app.pdf

Çına Bal, Emine, “Türkiye Finansal Raporlama Standardı – 9 ‘Finansal Araçlar’ Standardına Göre Finansal Araçların Sınıflandırılması ve Uygulama Örnekleri”, İşletme Araştırmaları Dergisi, 5/3, 2013, s.47-63

Demir, Volkan ve Bahadır, Oğuzhan, “Yeni Avrupa Birliği Yönergesi (2013/34/EU) Kapsamında Bireysel Finansal Tablolar”, Mali Çözüm Dergisi, Ocak – Şubat 2014, s. 13-33.

Ernst and Young Yayınları, “Certain Investments in Debt and Equity Securities”, Temmuz 2013.

Ernst and Young Yayınları, “Financial Reporting Developments Derivatives and Hedging” Aralık 2014.

Ernst and Young Yayınları, “US GAAP versus IFRS”, Aralık 2011. □

Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FMSK), Muhasebe Standartları Kodifikasyonu No. 320: Yatırımlar – Borç ve Özkaynaklar, 2008.

Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FMSK), Muhasebe Standartları Kodifikasyonu No. 330: Stoklar, 2008.

Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FMSK), Muhasebe Standartları Kodifikasyonu No. 350: Maddi Olmayan Duran Varlıklar – Şerefiye ve Diğerleri, 2008.

Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FMSK), Muhasebe Standartları Kodifikasyonu No. 360: Maddi Duran Varlıklar, 2008.

Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FMSK), Muhasebe Standartları Kodifikasyonu No. 825: Finansal Araçlar, 2008.

Gönen, Seçkin ve Demir, Çağla, “Vergi Usul Kanunu ve KOBİ TFRS Bölüm 13 Açısından Stokların Karşılaştırılması”, Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt:4, Sayı:2, 2012, s. 163-171

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK), Uluslararası Muhasebe Standardı No. 2: Stoklar, Aralık 2003.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK), Uluslararası Finansal Raporlama Standardı No. 9: Finansal Araçlar, Kasım 2009.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK), Uluslararası Muhasebe Standardı No. 16: Maddi Duran Varlıklar, Aralık 2003.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK), Uluslararası Muhasebe Standardı No. 38: Maddi Olmayan Duran Varlıklar, Mart 2004.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK), Uluslararası Muhasebe Standardı No. 39: Finansal Araçlar: Muhasebe ve Ölçüm, Aralık 2003.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK), Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler için Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, 2009.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK), “Son Taslak: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler için Uluslararası Finansal Raporlama Standartları için Değişiklik Önerileri”, Ekim 2013.

Pwc Yayınları, “IFRS versus German GAAP (revised): Summary of Similarities and Differences”, Şubat 2010, https://www.pwc.com/gx/en/ifrs-reporting/pdf/IFRS-vs-German-GAAP-Similarities-and-differences_final2.pdf

Pwc Yayınları, “IFRS and US GAAP: Similarities and Differences”, Ekim 2014, http://www.pwc.com/en_US/us/issues/ifrs-reporting/publications/assets/ifrs-and-us-gaap-similarities-and-differences-2014.pdf

Stolowy, H.; Lebas, M.J., Financial Accounting and Reporting: A Global Perspective, 2nd Edition, Thomson Learning, 2006.